

LEERPLAN

DEELTIJDS KUNSTONDERWIJS

Domein: Beeldende en audiovisuele kunsten

3^e graad

Studierichting: gemeenschappelijk

Optie(s): Alle opties binnen de studierichting

Vak(ken): Alle vakken binnen de studierichting

Leerplannummer: GO!-DKO-2022-006

*Dit leerplan werd voorlopig goedgekeurd op 28 april 2022 door de
inspectie met inspectienummer 2018/1517/1/V26 en gaat in
vanaf 1 september 2022*

Pedagogische begeleidingsdienst
Huis van het GO!
Willebroekkaai 36
1000 Brussel

Inhoud

1. Doelgroep – beginsituatie	3
2. Visie op de opleiding	4
2.1. Algemeen	4
2.2. Decretale verwijzing en gehanteerde referentiekaders	5
2.3. Organisatie van de lestijden	5
3. Systematiek	6
3.1. De zes kerncompetenties van het kunstenaarschap	6
3.2. Beheersingsniveau	6
3.3. Cultuur in de Spiegel	9
4. Context – autonomie – verantwoordelijkheid	10
5. Leeswijzer leerplandoelen	11
6. Leerplandoelen	12
7. Minimale materiële vereisten	40
8. Bijlage: overzicht leerplandoelen / concordantietabel	42

1. Doelgroep – beginsituatie

Het deeltijds kunstonderwijs (DKO), als niet-leerplichtige vorm van onderwijs in de kunsten, richt zich tot een bijzonder brede waaier van belangstellenden: verschillende achtergronden en interesses, verschillende persoonlijke doelen, grote verscheidenheid in leeftijd en (artistieke) rijpheid en dit alles in een context van gedreven vrijwilligheid. De wens om zich persoonlijk en artistiek te ontplooien én zichzelf te ontdekken binnen een formeel leerproces is het punt van overeenkomst tussen alle leerlingen.

In functie van het eigen profiel kiezen leerlingen voor een langlopende (ingebed in een structuur van vier graden) of kortlopende (niet gebonden aan een bepaalde graad) opleiding binnen één van de vier artistieke domeinen (beeldende en audiovisuele kunsten, dans, woordkunst-drama en muziek).

Onderliggend leerplan geldt voor de **3e graad** binnen alle **langlopende studierichtingen** in het artistieke domein **Beeldende en audiovisuele Kunsten** - opties:

Architectuuratelier
Audiovisueel atelier
Beeldatelier
Beeldverhaalatelier
Digitaal beeldatelier
Graffiti/street art
Initiatieatelier
Textielatelier

Het tegemoetkomen aan zowel de veelzijdigheid van de leerlingenpopulatie als de verscheidenheid van mogelijkheden voor de academie om haar **3e graad** binnen het artistieke domein **Beeldende en audiovisuele Kunsten** in te richten kan maar slagen zo de instelling alle kansen tot differentiatie krijgt.

Dit is ook de reden waarom onderliggend leerplan (o.a. in functie van deze verscheidenheid) zeer breed geconcipieerd werd en niet gebonden is aan specifieke opties, vakken of organisatiemodellen.

2. Visie op de opleiding

2.1. Algemeen

De academie heeft ook in de 21^e eeuw de maatschappelijke taak om kwaliteitsvol onderwijs te organiseren en aan te bieden. Kwaliteit binnen het (kunst)onderwijs heeft o.a. te maken met het ontwikkelen van elk talent, het vormen van de totale persoonlijkheid, het aanbieden van sleutels tot actief burgerschap en het ontwikkelen van een krachtige en stimulerende leeromgeving die het voorgaande mogelijk maakt. Het DKO richt zich per definitie, maar zeker niet uitsluitend, op de kunstzinnige/expressieve component van deze brede persoonlijkheidsvorming. Het aanboren, stimulerend ontwikkelen en borgen van de artistieke en expressieve mogelijkheden van leerlingen én het bijbrengen van de nodige technische en inhoudelijke kennis maakt de kern uit van de onderwijsopdracht van het DKO.

De centrale objectieven zijn:

- de leerlingen op een bepaald creatief/artistiek niveau tillen, zodat dit hun persoonlijkheid kan ondersteunen en verbreden;
- een aanvullende basis geven aan het leerplichtonderwijs om, waar gewenst, hetzij hogere (artistieke) studies aan te vatten of verder te verdiepen, hetzij voor te bereiden op de uitstroom naar het culturele veld of de arbeidsmarkt;
- een bijdrage leveren in het groeien naar actief burgerschap.

Het DKO vervult een voorname maatschappelijke opdracht: kunst en cultuur zijn een dragend element in de identiteitsontwikkeling van individuen, gemeenschappen of sociale groepen. De 21^e-eeuwse wereld is een caleidoscoop van sociale en culturele verscheidenheid en de doelgroepen tot dewelke het DKO zich richt, dienen hier een weerspiegeling van te zijn. M.a.w. behalve de onderscheiden persoonlijke ambities (kunstbeoefening in de vrije tijd, doorstroom naar hoger kunstonderwijs, uitstroom naar de arbeidsmarkt) dient het DKO zich blijvend en actief dienen te richten tot diverse sociale en culturele groepen, ook deze die niet beschikken over een groot en/of westers cultureel kapitaal.

Het artistiek/expressief leren grijpt in het DKO plaats in een formele context met zijn eigen karakter en wetmatigheden. Het is duidelijk dat dit artistiek/expressief leren niet beperkt blijft tot het formele kader van het DKO, maar dat het zoeken naar aansluiting bij andere onderwijsvormen (al dan niet leerplichtig) bijzondere kansen kan bieden om het leerproces te vervolledigen.

De grondwettelijke vrijheid van onderwijs laat toe dat schoolbesturen autonoom een visie ontwikkelen over de organisatie en inhoud van het DKO volgens hun eigen artistieke en pedagogische inzichten. De regelgever vraagt dat elk schoolbestuur die vrijheid ook expliciet opneemt. Een eigen artistiek-pedagogisch project (APP) waarin het schoolbestuur zijn visie expliciteert, maakt duidelijk aan leerlingen, ouders en het ruimere culturele veld waar de academie voor staat. Het voorliggende leerplan heeft doelbewust een open karakter zodat de academie haar eigen APP kan hanteren, expliciteren en richten naar het *Pedagogisch project van het GO! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap* (PPGO!)¹ bij de realisatie van de leerplandoelen. In het *GO! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap* is dit PPGO! het basisdocument waarin de grondbeginselen, de waarden en de algemene doelstellingen van het *GO! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap* zijn opgenomen. Het is een richtingwijzer en referentiekader om lerenden te begeleiden in hun persoonlijke ontplooiing enerzijds en in hun ontwikkeling naar samenleven in diversiteit en harmonie anderzijds. Het PPGO! biedt daarmee niet alleen een basis voor kwaliteitsvol

¹ [Pedagogisch project GO! \(PPGO!\)](#). Zie ook [Visietekst Gepersonaliseerd Samen Leren](#).

onderwijs en opvang, maar het is ook een ruimer maatschappelijk project omdat het door een brede vorming van de gehele persoonlijkheid bijdraagt aan het samenleven.

2.2. Decretale verwijzing en gehanteerde referentiekaders

Dit leerplan is gebaseerd op de basiscompetenties voor de derde graad van de langlopende studierichtingen van het domein beeldende en audiovisuele kunsten (Besluit van de Vlaamse Regering betreffende de einddoelen in het deeltijds kunstonderwijs, B.S. 11/06/2018)

2.3. Organisatie van de lestijden

Om maximaal te kunnen tegemoetkomen aan de leervraag van de zeer verscheiden leerlingpopulatie krijgt de academie de vrijheid om zelf –binnen de door de overheid vastgelegde klijtlijnen– de vakken te kiezen en het leerplan te implementeren via het gekozen vakkenpakket. De totale som van leerplandoelen over de vakken heen moet vanzelfsprekend passen binnen de door de overheid bepaalde einddoelen. De einddoelen zijn in onderliggend leerplan vertaald naar leerplandoelen. Het is de bevoegdheid van de academie, om in een overeenstemming met haar profiel en haar *Artistiek Pedagogisch Project* (APP), al dan niet bepaalde vakken te organiseren. Academies die dat wensen, kunnen leerlingen zelf een keuzemenu aanbieden binnen de vooropgestelde klijtlijnen. Het is aan de academie om bij het gebruik van vooropgestelde en/of keuzevakken hieraan een duidelijke visiegerichtheid te koppelen met het daarbij horende vooraf vastgelegd en geregistreerd evaluatiebeleid.

De leerplandoelen zijn geformuleerd op het niveau van de totale duur van de graad. M.a.w.: zij dienen in hun totaliteit gerealiseerd te zijn op het einde hiervan. Hierdoor heeft de academie de pedagogische vrijheid om de wijze van de opbouw en de verwerving van de doelen zelf te bepalen, binnen de tijdshorizon van de graad.

De leraar –als teamspeler– zal in overleg met de vakgroep zelf bepalen hoe de spreiding van de onderdelen gebeurt. Volgende factoren kunnen de keuze mee helpen bepalen: samenhang binnen het vak, de relatie tot het aanbod van vakken binnen de opleiding, moeilijkheidsgraad van de leerinhouden, interesse van de leerlingen, deskundigheid van de leraar, gebeurtenissen in de actualiteit, relatie met vakdoorbrekende activiteiten in de academie, alternatieve leercontext ... Het behoort tot zijn pedagogische vrijheid om de leerlijnen op analytische (van geheel naar afzonderlijke delen), synthetische (van afzonderlijke delen naar geheel), inductieve (van concreet naar algemeen), deductieve (van algemeen naar concreet), genetische (overeenkomstig de ontwikkeling) of gecombineerde wijze aan te bieden;

Men kan individueel afwijken van de reguliere organisatie van de opleiding en dit op basis van de geldende regelgeving voor o.a.:

- alternatieve leercontext (op individuele basis);
- leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften.

3. Systematiek

3.1. De zes kerncompetenties van het kunstenaarschap

Onderwijs dat leerlingen voorbereidt op de 21e eeuw is per definitie competentiegericht onderwijs, d.w.z. een versmelting van en wederzijdse beïnvloeding van kennis, inzichten, vaardigheden en attitudes die toelaten het geleerde en verworvene in authentieke situaties zelfstandig in te zetten. Het werken aan competenties maakt het onderwijs doelgericht en resulteert in meetbare leerresultaten. In artistiek onderwijs zijn objectief meetbare leerresultaten vanzelfsprekend moeilijk(er) te bepalen. Daarom formuleren we artistieke competenties voldoende open.

De door de overheid vastgelegde einddoelen die in het DKO dienen verworven te worden, zijn geformuleerd voor een bepaalde context met afgebakende verantwoordelijkheid en autonomie (zie later). Zij zijn geordend in zes samenhangende sets van competenties. Elk van deze sets geeft een beeld van één van de kerncompetenties (de zgn. ‘rollen’) die eigen zijn aan het kunstenaarschap:

- **individuele gedrevenheid tonen:** de leerling vertrouwt op eigen expressiemogelijkheden en wil zijn creatieve resultaten tonen;
- **creëren en (drang tot) innoveren:** de leerling komt actief en uit zichzelf met artistieke vormgevingen, benaderingen en inzichten;
- **vakdeskundigheid inzetten:** de leerling zet verworven kunstvormspecifieke kwaliteiten in bij het gebruik van een artistieke uitdrukkingsvorm;
- **onderzoeken:** de leerling analyseert, reflecteert en communiceert over proces en product;
- **relaties bouwen en samenwerken:** de leerling kan eigen talent en deskundigheid ten dienste stellen van het gemeenschappelijk artistiek doel of project;
- **presenteren:** de leerling toont proces en/of product aan een publiek.

Er is geen hiërarchische ordening tussen de zes kerncompetenties: zij zijn evenwaardig en komen gelijkwaardig aan bod. Van belang is dat zij vanaf de start het leerproces sturen en stap voor stap tot ontwikkeling gebracht worden, geleidelijk en gelijkmatig. De kerncompetenties grijpen als tandwielen in mekaar: het ene wiel kan niet sneller draaien dan het andere, haperingen in het ene wiel hebben een invloed op het andere.

Voor de 1^e, 2^e en 3^e graad legde de overheid basiscompetenties vast. De basiscompetenties geven aan welke kennis, vaardigheden en attitudes een leerling geïntegreerd moet inzetten voor maatschappelijke activiteiten. Zij zijn geordend volgens de zes kerncompetenties van het kunstenaarschap². Ook de specifieke eindtermen in de 4^e graad doorstroom zijn op deze wijze geordend³. De einddoelen voor de beroepskwalificerende studierichtingen in de 4^e graad volgen een ander ordeningskader⁴, maar worden in de leerplannen van het *GO! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap* eveneens binnen hetzelfde raamwerk van kerncompetenties geoperationaliseerd.

3.2. Beheersingsniveau

Als ordeningsmodel zijn de zes dimensies vrij statisch: zij verwijzen niet naar (ontwikkeling van) beheersingsniveaus en zijn uiteindelijk slechts de beschrijving van een te bereiken eindpunt. De weg naar dit eindpunt is in het DKO langdurig en bijzonder individueel. Een belangrijk hulpmiddel om dit ordeningsmodel te dynamiseren is het beschrijven van beheersingsniveaus. Het aangeven van het niveau op hetwelke een leerdoel bereikt dient te worden biedt niet alleen de mogelijkheid om klare en heldere

² Zie <http://www.onderwijsdoelen.be>

³ *Ibid.*

⁴ Zie https://app.akov.be/pls/pakov/f?p=VLAAMSE_KWALIFICATIESTRUCTUUR:KWALIFICATIEDATABANK

leerlijnen uit te zetten, maar biedt ook een gemeenschappelijke taal voor leraren. Er kunnen drie dimensies voor het creatief en artistiek handelen onderscheiden worden:

- cognitief: kennis en cognitieve processen
- psychomotorisch: ontwikkeling van vaardigheden
- affectief: attitudes, motivering, interesses, voorkeuren, overtuiging, meningen, waarden en gevoelens

Voor de beschrijving van deze beheersingsniveaus zijn de leertaxonomieën van Bloom⁵ (cognitief), Dave⁶ (psychomotorisch) en Krathwohl, Bloom & Masia⁷ (affectief) algemeen aanvaard en ook in het kunstonderwijs toepasbaar.

In de praktijk omvat elke vorm van creatief of artistiek handelen vanzelfsprekend elementen van het cognitieve, het affectieve en het psychomotorische. In een onderwijssituatie zullen leraren zich wisselend concentreren op de cognitieve, affectieve of psychomotorische dimensie of op een combinatie hiervan (in functie van de te bereiken basiscompetenties en het niveau ervan). In het leerplan wordt hieraan tegemoetgekomen: per leerplandoel wordt aangegeven wat het te bereiken beheersingsniveau is voor de meest prominente dimensies (cognitief en/of psychomotorisch en/of affectief). Deze beheersingsniveaus dienen ook gekoppeld te worden aan de opgegeven context, graad van autonomie en verantwoordelijkheid. De combinatie van duidelijke beheersingsniveaus én welomschreven context, graad van autonomie en verantwoordelijkheid laat toe om over de leerplannen heen leerlijnen uit te zetten.

Wanneer voor een dimensie geen beheersingsniveau wordt aangegeven, impliceert dit vanzelfsprekend geenszins dat deze component niet van belang zou zijn. Bovendien zijn de aangegeven beheersingsniveaus te lezen als een minimum en is er ruimte om via differentiatie (waar mogelijk) naar meer te streven.

⁵ Anderson, L. W. and Krathwohl, D. R., e.a. (2001). *A Taxonomy for Learning, Teaching, and Assessing: A Revision of Bloom's Taxonomy of Educational Objectives*. Allyn & Bacon. Boston (Massachusetts.) (Pearson Education Group).

⁶ Dave, R.H. (1970). "Psychomotor levels" in: *Developing and Writing Behavioral Objectives* (R.J. Armstrong, ed.). Educational Innovators Press. Tucson (Arizona). Pagg. 20-21.

⁷ Krathwohl, D.R.; Bloom, B.S. & Masia, B.B. (1964). *Taxonomy of Educational Objectives. The Classification of Educational Goals. Handbook II: Affective domain*. Allyn & Bacon. Boston (Massachusetts.) (Pearson Education Group).

Naar een artistieke context vertaald kunnen de beheersingsniveaus als volgt omschreven worden:

COGNITIEVE TAXONOMIE (Bloom, 2001)⁸:

1.	onthouden	<i>de relevante kennis die uit een artistieke object of proces afleidbaar is, uit het geheugen kunnen ophalen en weergeven (kennis)</i>
2.	begrijpen	<i>de betekenis van informatie die uit een artistiek object of proces afleidbaar is, begrijpen en kunnen toelichten (kennis toepassen)</i>
3.	toepassen	<i>de informatie die uit een artistiek object of proces afleidbaar is in een nieuwe situatie kunnen gebruiken om een (creatief of artistiek) probleem op te lossen (toepassen)</i>
4.	analyseren	<i>de informatie die uit artistieke objecten of processen afleidbaar is, kunnen onderscheiden in delen, in relatie tot elkaar en tot een geheel (toepassen met inzicht)</i>
5.	evalueren	<i>de informatie die uit artistieke objecten of processen afleidbaar is, kunnen beoordelen en artistieke besluiten kunnen nemen op grond van criteria en standaarden (inzicht)</i>
6.	creëren	<i>de informatie die uit artistieke objecten of processen afleidbaar is, artistiek kunnen samenvoegen tot iets nieuws (inzicht wendbaar toepassen)</i>

PSYCHOMOTORISCHE TAXONOMIE (Dave, 1970)

1.	imiteren	<i>een creatieve of artistieke vaardigheid observeren en die proberen na te doen waarbij geaccepteerd wordt dat het resultaat nog niet goed is</i>
2.	oefenen	<i>verbeteren van de creatieve of artistieke vaardigheid door lessen te volgen, instructies te krijgen of door er over te lezen en te oefenen</i>
3.	verfijnen	<i>verfijnen van de creatieve of artistieke vaardigheid totdat deze zelfstandig op een hoog niveau kan worden uitgevoerd en worden gedemonstreerd aan anderen</i>
4.	combineren	<i>toevoegen van nieuwe creatieve of artistieke vaardigheden en/of nieuwe aspecten waardoor iets nieuws en eigens wordt verkregen</i>
5.	automatiseren	<i>doorontwikkelen van de creatieve of artistieke vaardigheden waardoor deze geheel geautomatiseerd worden, onbewust plaats vinden, wat ruimte geeft voor nieuwe creatieve of artistieke ontwikkelingen</i>

⁸ De duiding van de werkwoorden die de verschillende beheersingsniveaus beschrijven, zijn een hertaling naar een artistieke leercontext van de oorspronkelijke omschrijvingen.

AFFECTIEVE TAXONOMIE (Krathwohl, Bloom & Masia, 1964)

1.	ontvangen	<i>openstaan voor de creatieve/artistieke activiteiten en keuzes van anderen; luisteren, passief opnemen</i>
2.	reageren	<i>reageren op de omgeving en omringende creatieve/artistieke activiteiten en keuzes van anderen; deelnemen, interesse tonen in creatieve/artistieke activiteiten en keuzes</i>
3.	waarderen	<i>accepteren van artistieke waarden, keuzes en opvattingen; ontwikkelen van eigen voorkeuren dienaangaande en uiting geven daaraan</i>
4.	organiseren	<i>conceptualiseren van artistieke waarden, keuzes en opvattingen en deze verbinden met de persoonlijke artistieke waarden, keuzes en opvattingen tot een harmonisch geheel</i>
5.	karacteriseren	<i>karacteriseren en internaliseren van artistieke waarden, keuzes en opvattingen en in harmonie brengen met eigen artistieke waarden, keuzes en opvattingen, wat leidt tot consistent en authentiek creatief gedrag</i>

3.3. Cultuur in de Spiegel

In dit leerplan wordt er voor gekozen om het model van de vier culturele basisvaardigheden: *waarnemen*, *verbeelden*, *conceptualiseren* en *analyseren*, te hanteren om leerplandoelen bijkomend te situeren en de lerenden te ondersteunen in hun groei naar een eigen culturele en artistieke identiteit. Culturele basisvaardigheden zijn begrippen die ontwikkeld werden binnen *Cultuur in de Spiegel*⁹, het kunst- en cultuureducatieve raamwerk dat in Vlaanderen richtinggevend is.

Ook het ordeningskader van de culturele basisvaardigheden volgt het tandwielmodel: de vier basisvaardigheden zijn gelijkwaardig en gelijktijdig te behandelen en ook hier heeft het draaien van het ene tandwiel invloed op het draaien van alle andere tandwielen. Er is evenwel een verschil in abstraheringsniveau tussen de verschillende culturele basisvaardigheden:

Dit model laat toe in te spelen op de individuele vorderingen en leerstatus, -stijl en -interesse van de leerling. Bovendien kan ook op meta-niveau beter gedifferentieerd worden: doorheen de schoolloopbaan zal het palet van culturele basisvaardigheden dat de leerling beheerst en gericht inzet steeds breder worden.

Een kernbegrip in het *Cultuur in de Spiegel*-raamwerk is culturele reflectie door middel van de culturele basisvaardigheden. Het stilstaan bij de eigen cultuur en deze van anderen laat toe zichzelf als cultureel wezen beter te leren kennen en begrijpen én het cultureel bewustzijn te verruimen ter ondersteuning van het samen leren samenleven. Op deze wijze levert ook het deeltijds kunstonderwijs van het *GO! onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap* een belangrijke bijdrage tot actief burgerschap door respect, oprechtheid, gelijkwaardigheid, openheid, engagement en betrokkenheid, zoals uitgedrukt in het PPGO! Leerplandoelen die in het bijzonder betrekking hebben op deze culturele reflectie of hiervoor kansen scheppen, worden als dusdanig aangegeven.

⁹ Zie o.a. [Cultuurkuur - Cultuur in de Spiegel](#) voor meer informatie.

4. Context – autonomie – verantwoordelijkheid

Context, autonomie en verantwoordelijkheid omvatten:

- *omgevingscontext*: de omstandigheden waarin kennis en vaardigheden moeten worden gebruikt (vb. steeds wisselende omgevingen, werken onder tijdsdruk, weinig structuur in de opdrachten ...);
- *handelingscontext*: aspecten zoals werken met mensen of met machines, werken met breekbare of kostbare producten ...;
- *autonomie*: de mogelijkheid zelf beslissingen te nemen, de mate van onafhankelijkheid;
- *verantwoordelijkheid*: de verplichting om te zorgen dat zaken goed verlopen én de bereidheid om daar rekenschap van te geven.

Voor de langlopende studierichtingen van het artistieke domein **Beeldende en audiovisuele Kunsten** voor de **derde graad**:

- een minder vertrouwde omgeving;
- een gestructureerde context met toenemende zelfstandigheid;
- (be)geleid en geïnspireerd door de leerkracht.

5. Leeswijzer leerplandoelen

De leerplandoelen, als operationalisering van de basiscompetenties dienen gerealiseerd te worden en zijn geordend volgens het model van de zes dimensies ('rollen') die eigen zijn aan het kunstenaarschap: individuele gedrevenheid tonen – creëren en (drang tot) innoveren – vakdeskundigheid inzetten – onderzoeken – relaties bouwen en samenwerken – presenteren. Evenwel: de inhoudelijke breedte van elk van deze 'rollen' en de veelheid aan leerplandoelen die uit de basiscompetenties afleidbaar zijn, laten toe om binnen de 'rollen' bijkomend te clusteren:

individuele gedrevenheid tonen	1.1 betrokken zijn
	1.2 zelfbewust zijn, mogelijkheden en voorkeuren inschatten
creëren en (drang tot) innoveren	2.1 waarnemen
	2.2 conceptualiseren en creëren
vakdeskundigheid inzetten	3.1 vakmanschap ontdekken en ontwikkelen
	3.2 artistiek handelen en zijn
	3.3 veilig handelen
onderzoeken	4.1 verkennen, observeren en reflecteren
	4.2 contextualiseren
relaties bouwen en samenwerken	5.1 interageren
	5.2 coördineren en begeleiden
presenteren	6.1 presenteren en verspreiden

Binnen de ordening van 'rol' en cluster wordt voor elk leerplandoel hetzelfde formaat gehanteerd:

- Nummer van het leerplandoel en eigenlijke doelzin (in vetdruk);
 - Verwijzing naar de basiscompetenties waar het leerplandoel een operationalisering van is (tussen rechte haakjes en in cursiefdruk);
 - Gekleurde labels die het beheersingsniveau en culturele basisvaardigheid aangeven:
 - (1) het **cognitief**, **psychomotorisch** of **affectief** beheersingsniveau: de tekst op het label beschrijft het niveau (zie boven, 3.2 *Beheersingsniveau*), geen tekst op het label impliceert geen uitspraak;
 - (2) de band met *Cultuur in de Spiegel*: de tekst op het label benoemt de culturele basisvaardigheid waartoe het leerplandoel overwegend behoort (zie boven, 3.3 *Cultuur in de Spiegel*), geen tekst op het label impliceert geen uitspraak.
- Het procesmatige of uitgesproken reflectieve karakter van een leerplandoel wordt via een apart label aangegeven, resp.: en

6. Leerplandoelen

Kerncompetentie 1: Individuele gedrevenheid tonen (DE UNIEKE IK)

De leerling verkent artistieke uitdrukkingsvormen in hun mogelijkheden door ze te ontleden, te onderzoeken, te benoemen en te bespreken. Deze verkenning vertrekt vanuit de eigen wil, eigen belangstelling en behoefte.

LEERPLANDOELSTELLINGEN

De leerling ...

Pijler 1.1 – Betrokken zijn

1.	<p>stelt zich nieuwsgierig op voor de omringende (culturele) wereld en werkelijkheid ter versterking van de eigen artistieke ontwikkeling. <i>[BC 2.1 de leerlingen breiden de eigen waarnemings-, belevings- en verbeeldingswereld uit met het oog op de ontwikkeling van een eigen artistieke persoonlijkheid]</i></p>
	<div> <div>toepassen</div> <div></div> <div>waarderen</div> <div>waarnemen</div> </div>
2.	<p>exploreert diverse aspecten van beeldende, vormgevende en/of audiovisuele kunst(uitingen) en cultuur als inspiratiebron voor de eigen artistieke praktijk. <i>[BC 2.1 de leerlingen breiden de eigen waarnemings-, belevings- en verbeeldingswereld uit met het oog op de ontwikkeling van een eigen artistieke persoonlijkheid]</i> <i>[BC 2.6 de leerlingen gebruiken intuïtie, verbeelding, ervaringen, emoties en gedachten in artistieke uitingen]</i> <i>[BC 2.8 de leerlingen exploreren en experimenteren met de eigen en andere uitdrukkingsvormen]</i></p>
	<div> <div>toepassen</div> <div>oefenen</div> <div>waarderen</div> <div>waarnemen</div> </div>

3.	<p>gaat gedreven en onderzoekend aan de slag met nieuwe input (waarnemingen, indrukken, verbeeldingen en ervaringen), technieken, werkvormen en informatie.</p> <p><i>[BC 2.1 de leerlingen breiden de eigen waarnemings-, belevings- en verbeeldingswereld uit met het oog op de ontwikkeling van een eigen artistieke persoonlijkheid]</i></p> <p><i>[BC 2.6 de leerlingen gebruiken intuïtie, verbeelding, ervaringen, emoties en gedachten in artistieke uitingen]</i></p> <p><i>[2.8 de leerlingen exploreren en experimenteren met de eigen en andere uitdrukkingsvormen]</i></p>	<div> <div>toepassen</div> <div>oefenen</div> <div>waarderen</div> <div></div> </div>
4.	<p>maakt gebruik van nieuwe waarnemingen, indrukken, verbeeldingen en ervaringen met het oog op de ontwikkeling van een eigen artistieke persoonlijkheid.</p> <p><i>[BC 2.1 de leerlingen breiden de eigen waarnemings-, belevings- en verbeeldingswereld uit met het oog op de ontwikkeling van een eigen artistieke persoonlijkheid]</i></p>	<div> <div>toepassen</div> <div></div> <div>reageren</div> <div>waarnemen</div> </div>
5.	<p>neemt actief en gemotiveerd deel aan beeldende en/of audiovisuele opdrachten en uitdagingen en aan het ateliergebeuren.</p> <p><i>[BC 2.2 de leerlingen drukken zich authentiek uit in de uitdrukkingsvorm]</i></p>	<div> <div></div> <div>verfijnen</div> <div>waarderen</div> <div></div> </div>
6.	<p>toont vertrouwen en de wil om creatief/artistiek te handelen.</p> <p><i>[BC 2.2 de leerlingen drukken zich authentiek uit in de uitdrukkingsvorm]</i></p>	<div> <div></div> <div>verfijnen</div> <div>waarderen</div> <div></div> </div>

7. ontwikkelt een eigen artistieke persoonlijkheid.*[BC 2.2 drukken zich authentiek uit in de uitdrukkingsvorm]**[BC 2.1 de leerlingen breiden de eigen waarnemings-, belevings- en verbeeldingswereld uit met het oog op de ontwikkeling van een eigen artistieke persoonlijkheid]*

verfijnen

waarderen

Pijler 1.2 - Zelfbewust zijn, mogelijkheden en voorkeuren inschatten

8.	<p>toont vertrouwen in de eigen inzichten en het eigen artistiek handelen. <i>[BC 2.3 tonen vertrouwen in de eigen mogelijkheden en in het eigen artistieke parcours]</i></p> <div> <div>toepassen</div> <div></div> <div>waarderen</div> <div></div> </div>
9.	<p>toont en beschrijft gedreven de eigen mogelijkheden en sterktes bij het creatief/artistiek handelen. <i>[BC 2.3 tonen vertrouwen in de eigen mogelijkheden en in het eigen artistieke parcours]</i></p> <div> <div>toepassen</div> <div></div> <div>waarderen</div> <div></div> </div>
10.	<p>bepaalt en onderbouwt realistische doelen die verband houden met persoonlijke voorkeur binnen het eigen oefen, leer-, werk- en creatieproces. <i>[BC 2.4 de leerlingen stellen zich ambitieuze, maar realistische doelen die verband houden met persoonlijke voorkeur]</i> <i>[BC 2.3 de leerlingen tonen vertrouwen in de eigen mogelijkheden en in het eigen artistieke parcours]</i></p> <div> <div>toepassen</div> <div>oefenen</div> <div>waarderen</div> <div></div> </div>
11.	<p>formuleert ambitieuze, maar realistische doelen, voorkeuren en keuzes in functie van de mogelijkheden binnen de gegeven context en de eigen artistieke ontwikkeling. <i>[BC 2.4 de leerlingen stellen zich ambitieuze, maar realistische doelen die verband houden met persoonlijke voorkeur]</i> <i>[BC 2.3 de leerlingen tonen vertrouwen in de eigen mogelijkheden en in het eigen artistieke parcours]</i></p> <div> <div>toepassen</div> <div>verfijnen</div> <div>waarderen</div> <div></div> </div>

12. geeft vorm aan (de stappen binnen) het eigen oefen-, leer-, werk- en creatieproces ter versterking van de eigen artistieke ontwikkeling en praktijk.
[BC 2.4 de leerlingen stellen zich ambitieuze, maar realistische doelen die verband houden met persoonlijke voorkeur]
[BC 2.3 de leerlingen tonen vertrouwen in de eigen mogelijkheden en in het eigen artistieke parcours]

begrijpen

verfijnen

waarderen

Kerncompetentie 2: Creëren en (drang tot) innoveren (DE KUNSTENAAR)

De leerling komt tot kunstzinnige activiteiten en inzichten, gedreven door zijn/haar zintuiglijke waarnemingen en door de dingen die zij/hij verzint en maakt.

LEERPLANDOELSTELLINGEN

De leerling ...

Pijler 2.1 – Waarnemen

13.	<p>neemt intuïtief, gericht en bewust (beeldend) waar. <i>[BC 2.6 de leerlingen gebruiken intuïtie, verbeelding, ervaringen, emoties en gedachten in artistieke uitingen]</i> <i>[BC 2.9 de leerlingen brengen een artistiek proces op gang, onderhouden het en ronden het af]</i></p>	toepassen	verfijnen	waarderen	waarnemen
14.	<p>bouwt een innerlijk voorstellingsvermogen op. <i>[BC 2.6 de leerlingen gebruiken intuïtie, verbeelding, ervaringen, emoties en gedachten in artistieke uitingen]</i> <i>[BC 2.14 de leerlingen bouwen een innerlijk voorstellingsvermogen op]</i></p>	begrijpen	oefenen	waarderen	waarnemen
15.	<p>beschrijft en exploreert verschillende (aspecten van) uitingen, expressiemogelijkheden, materialen en technieken binnen het beeldende, vormgevende en/of audiovisuele domein. <i>[BC 2.5 de leerlingen onderzoeken expressiemogelijkheden van de gekozen uitdrukkingsvorm en zien verbanden met andere uitdrukkingsvormen]</i> <i>[BC 2.8 de leerlingen exploreren en experimenteren met de eigen en andere uitdrukkingsvormen]</i></p>	toepassen	verfijnen	waarderen	waarnemen

16. ziet vormelijke en inhoudelijke overeenkomsten, verbanden en interacties binnen beeldende en/of audiovisuele expressiemogelijkheden en tussen andere artistieke uitdrukkingsvormen en -domeinen.

[BC 2.5 de leerlingen onderzoeken expressiemogelijkheden van de gekozen uitdrukkingsvorm en zien verbanden met andere uitdrukkingsvormen]

[BC 2.8 de leerlingen exploreren en experimenteren met de eigen en andere uitdrukkingsvormen]

toepassen

verfijnen

waarnemen

Pijler 2.2 – Conceptualiseren en creëren

17.	<p>onderzoekt beeldende en/of audiovisuele expressiemogelijkheden, vormgeving en aspecten. <i>[BC 2.5 de leerlingen onderzoeken expressiemogelijkheden van de gekozen uitdrukkingvorm en zien verbanden met andere uitdrukkingvormen]</i></p> <p>toepassen verfijnen reageren verbeelden</p>
18.	<p>zet beeldende en/of audiovisuele mogelijkheden, materialen en technieken in om tot verbeelding en uitdrukking te komen. <i>[BC 2.5 de leerlingen onderzoeken expressiemogelijkheden van de gekozen uitdrukkingvorm en zien verbanden met andere uitdrukkingvormen]</i> <i>[BC 2.14 de leerlingen bouwen een innerlijk voorstellingsvermogen op]</i></p> <p>toepassen verfijnen waarderen verbeelden</p>
19.	<p>demonstreert verbanden en overeenkomsten tussen beeldende en/of audiovisuele expressie en expressiemogelijkheden van andere artistieke domeinen. <i>[BC 2.5 de leerlingen onderzoeken expressiemogelijkheden van de gekozen uitdrukkingvorm en zien verbanden met andere uitdrukkingvormen]</i></p> <p>toepassen verfijnen reageren analyseren</p>
20.	<p>vertaalt en transformeert waarnemingen in beeldende en/of audiovisuele artistieke uitingen/structuren. <i>[BC 2.6 de leerlingen gebruiken intuïtie, verbeelding, ervaringen, emoties en gedachten in artistieke uitingen]</i> <i>[BC 2.9 de leerlingen brengen een artistiek proces op gang, onderhouden het en ronden het af]</i> <i>[BC 2.14 de leerlingen bouwen een innerlijk voorstellingsvermogen op]</i> <i>[BC 2.15 de leerlingen kunnen complexe vormen beeldend vereenvoudigen]</i></p> <p>toepassen reageren conceptualiseren</p>

21.	<p>verbeeldt en stelt gericht zijn indrukken, emoties, verbeelding, idee en ervaringen vanuit de eigen leef- en beleavingswereld voor in artistieke uitingen.</p> <p><i>[BC 2.6 de leerlingen gebruiken intuïtie, verbeelding, ervaringen, emoties en gedachten in artistieke uitingen]</i></p> <p><i>[BC 2.8 de leerlingen exploreren en experimenteren met de eigen en andere uitdrukkingsvorm]</i></p> <p><i>[BC 2.14 de leerlingen bouwen een innerlijk voorstellingsvermogen op]</i></p> <p><i>[BC 2.15 de leerlingen kunnen complexe vormen beeldend vereenvoudigen]</i></p> <div> <div>toepassen</div> <div>verfijnen</div> <div>waarderen</div> <div>verbeelden</div> </div>
22.	<p>experimenteert met bewerking, omvorming en/of vormgeving van beeldend en/of audiovisueel materiaal tijdens opdrachten.</p> <p><i>[BC 2.16 de leerlingen tonen expressieve overtuigingskracht]</i></p> <p><i>[BC 2.6 de leerlingen gebruiken intuïtie, verbeelding, ervaringen, emoties en gedachten in artistieke uitingen]</i></p> <p><i>[BC 2.5 de leerlingen onderzoeken expressiemogelijkheden van de gekozen uitdrukkingsvorm en zien verbanden met andere uitdrukkingsvormen]</i></p> <div> <div>toepassen</div> <div></div> <div>waarderen</div> <div></div> </div>
23.	<p>toont beeldende creativiteit, creatieve oplossingen en originaliteit bij het uitvoeren van opdrachten.</p> <p><i>[BC 2.6 de leerlingen gebruiken intuïtie, verbeelding, ervaringen, emoties en gedachten in artistieke uitingen]</i></p> <p><i>[BC 2.16 de leerlingen tonen expressieve overtuigingskracht]</i></p> <p><i>[BC 2.14 de leerlingen bouwen een innerlijk voorstellingsvermogen op]</i></p> <div> <div>toepassen</div> <div></div> <div>waarderen</div> <div></div> </div>

24.	<p>neemt initiatief bij het uitvoeren van opdrachten en het beeldend creëren. <i>[BC 2.17 de leerlingen geven blijk van noodzaak tot beeldend en/of audiovisueel creëren]</i> <i>[BC 2.3 de leerlingen tonen vertrouwen in de eigen mogelijkheden en in het eigen artistieke parcours]</i> <i>[BC 2.7 de leerlingen nemen initiatief in de confrontatie met het onverwachte, het toevallige, het onbekende]</i> <i>[BC 2.9 de leerlingen brengen een artistiek proces op gang, onderhouden het en ronden het af]</i> <i>[BC 2.16 de leerlingen tonen expressieve overtuigingskracht]</i></p> <div> <div>toepassen</div> <div>verfijnen</div> <div>waarderen</div> <div></div> </div>
25.	<p>maakt creatieve keuzes bij het uitvoeren van opdrachten en past deze toe in functie van de (eigen) mogelijkheden. <i>[BC 2.17 de leerlingen geven blijk van noodzaak tot beeldend en/of audiovisueel creëren]</i> <i>[BC 2.7 de leerlingen nemen initiatief in de confrontatie met het onverwachte, het toevallige, het onbekende]</i> <i>[BC 2.9 de leerlingen brengen een artistiek proces op gang, onderhouden het en ronden het af]</i> <i>[BC 2.16 de leerlingen tonen expressieve overtuigingskracht]</i></p> <div> <div>toepassen</div> <div></div> <div>waarderen</div> <div></div> </div>
26.	<p>experimenteert bewust met bewerking en/of omvorming van beeldend en vormgevend materiaal op creatieve wijze. <i>[BC 2.17 de leerlingen geven blijk van noodzaak tot beeldend en/of audiovisueel creëren]</i> <i>[BC 2.2 de leerlingen drukken zich authentiek uit in de uitdrukkingvorm]</i></p> <div> <div>toepassen</div> <div>verfijnen</div> <div>waarderen</div> <div>verbeelden</div> </div>
27.	<p>heeft aandacht voor het onverwachte, het toevallige en het onbekende. <i>[BC 2.7 de leerlingen nemen initiatief in de confrontatie met het onverwachte, het toevallige, het onbekende]</i></p> <div> <div>toepassen</div> <div>verfijnen</div> <div>waarderen</div> <div>verbeelden</div> </div>

28.	<p>zet gericht beeldend en/of audiovisueel materiaal in bij het experimenteren, exploreren en het aangaan van de confrontatie met de mogelijkheden van het onverwachte, het toevallige en het onbekende.</p> <p><i>[BC 2.7 de leerlingen nemen initiatief in de confrontatie met het onverwachte, het toevallige, het onbekende]</i></p> <p><i>[BC 2.15 de leerlingen kunnen complexe vormen beeldend vereenvoudigen]</i></p> <p><i>[BC 2.16 de leerlingen tonen expressieve overtuigingskracht]</i></p>	toepassen	verfijnen	waarderen	verbeelden
29.	<p>zet bewust en met durf verschillende creatieve mogelijkheden in bij eigen creaties en groepswork.</p> <p><i>[BC 2.8 de leerlingen exploreren en experimenteren met de eigen en andere uitdrukkingsvorm]</i></p>	toepassen	verfijnen	waarderen	verbeelden
30.	<p>zet de eigen visie en/of verbeelding (of deze van anderen) in bij creatieve voorstellen/keuzes/mogelijkheden/oplossingen en artistiek handelen.</p> <p><i>[BC 2.8 de leerlingen exploreren en experimenteren met de eigen en andere uitdrukkingsvorm]</i></p> <p><i>[BC 2.16 de leerlingen tonen expressieve overtuigingskracht]</i></p>	toepassen	verfijnen	waarderen	verbeelden
31.	<p>maakt en past artistieke keuzes in functie van de (eigen) mogelijkheden toe.</p> <p><i>[BC 2.9 de leerlingen brengen een artistiek proces op gang, onderhouden het en ronden het af]</i></p> <p><i>[BC 2.2 de leerlingen drukken zich authentiek uit in de uitdrukkingsvorm]</i></p> <p><i>[BC 2.3 de leerlingen tonen vertrouwen in de eigen mogelijkheden en in het eigen artistieke parcours]</i></p>	toepassen	verfijnen	reageren	verbeelden

Kerncompetentie 3: Vakdeskundigheid inzetten (DE VAKMAN)

Vakdeskundigheid vereist van de leerling dat hij basistechnieken en inzichten kan inzetten bij zijn kunstzinnige activiteiten. Dit betekent dat hij o.a. actief is met zintuigelijk waarnemen, ervaren en beleven, memoriseren en herkennen, verzinnen, uitdrukken en maken ... en het omvormen hiervan tot kunstzinnige uitdrukkingsvormen.

LEERPLANDOELSTELLINGEN

De leerling ...

Pijler 3.1 – Vakmanschap ontdekken en ontwikkelen

- 32. ontwikkelt en zet diverse bouwstenen en vaardigheden van beeldende en/of audiovisuele uitdrukkingsvormen stapsgewijs in bij het creatief/artistiek handelen.**

[BC 2.9 de leerlingen brengen een artistiek proces op gang, onderhouden het en ronden het af]

[BC 2.8 de leerlingen exploreren en experimenteren met de eigen en andere uitdrukkingsvorm]

[BC 2.6 de leerlingen gebruiken intuïtie, verbeelding, ervaringen, emoties en gedachten in artistieke uitingen]

[BC 2.10 de leerlingen zetten technische basisvaardigheden gericht in]

toepassen

verfijnen

waarderen

verbeelden

- 33. ontwikkelt het eigen opgebouwd referentiekader binnen de vormgevende, beeldende en audiovisuele uitdrukkingsvormen verder uit.**

[BC 2.19 de leerlingen verbreden hun referentiekader binnen de gekozen uitdrukkingsvorm]

toepassen

waarderen

verbeelden

34.	<p>plaatst eigen en ander beeld- en/of audiovisueel werk binnen een cultuurhistorisch referentiekader, tijd en ruimte. <i>[BC 2.19 de leerlingen verbreden hun referentiekader binnen de gekozen uitdrukkingvorm]</i></p>	toepassen		waarderen	verbeelden
35.	<p>ontwikkelt en breidt elementaire beeld- en/of audiovisueel-technische basisvaardigheden uit. <i>[BC 2.10 de leerlingen zetten technische basisvaardigheden gericht in]</i> <i>[BC 2.8 de leerlingen exploreren en experimenteren met de eigen en andere uitdrukkingvorm]</i></p>	toepassen		waarderen	verbeelden
36.	<p>ontwikkelt technische beeld- en/of audiovisuele vaardigheden in functie van een uitdrukking, reproductie en/of creatie. <i>[BC 2.10 de leerlingen zetten technische basisvaardigheden gericht in]</i></p>	toepassen	verfijnen	waarderen	
37.	<p>zet technische beeld- en/of audiovisuele vaardigheden in bij de eigen uitdrukking, reproductie en/of creatie. <i>[BC 2.10 de leerlingen zetten technische basisvaardigheden gericht in]</i></p>	toepassen	verfijnen	waarderen	

38.	<p>herkent en benoemt aspecten van beeldende vormgeving zoals vorm, dimensie, ruimte, licht, kleur, structuur, verhouding en compositie.</p> <p><i>[BC 2.11 de leerlingen herkennen, benoemen en hanteren met het oog op reproduceren en creëren de volgende beeldende aspecten en hun mogelijkheden:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - vorm en dimensies - licht en kleur - materie, materiaal en techniek - verhouding - compositie]
39.	<p>herkent en benoemt materie, materiaal en technieken voor beeldende en/of audiovisuele vormgeving.</p> <p><i>[BC 2.11 de leerlingen herkennen, benoemen en hanteren met het oog op reproduceren en creëren de volgende beeldende aspecten en hun mogelijkheden:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - vorm en dimensies - licht en kleur - materie, materiaal en techniek - verhouding - compositie]
40.	<p>gebruikt de beeldende aspecten: vorm en dimensie, licht en kleur, verhouding, compositie en hun mogelijkheden bij reproductief, creatief en/of artistiek werk.</p> <p><i>[BC 2.11 de leerlingen herkennen, benoemen en hanteren met het oog op reproduceren en creëren de volgende beeldende aspecten en hun mogelijkheden:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - vorm en dimensies - licht en kleur - materie, materiaal en techniek - verhouding - compositie]

toepassen

waarderen

conceptualiseren

toepassen

verfijnen

waarderen

conceptualiseren

toepassen

verfijnen

waarderen

41.	<p>hanteert diverse beeldende en/of audiovisuele materie, materialen en technieken (en hun mogelijkheden) bij reproductief, creatief en/of artistiek werk.</p> <p><i>[BC 2.11 de leerlingen herkennen, benoemen en hanteren met het oog op reproduceren en creëren de volgende beeldende aspecten en hun mogelijkheden:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - vorm en dimensies - licht en kleur - materie, materiaal en techniek - verhouding - compositie] 	toepassen	verfijnen	waarderen	
42.	<p>herkent en benoemt (verschillende aspecten van) beeldende, vormgevende en/of audiovisuele kunstuitingen.</p> <p><i>[BC 2.21 de leerlingen analyseren eenvoudige beeldende en vormgevende kunstuitingen op basis van inzicht in de verschillende aspecten van beeldende en vormgevende kunstuitingen]</i></p> <p><i>[BC 2.8 de leerlingen exploreren en experimenteren met de eigen en andere uitdrukkingsvorm]</i></p>	begrijpen		reageren	conceptualiseren
43.	<p>kijkt gericht en kritisch naar het eigen beeldende, vormgevende en/of audiovisuele werk.</p> <p><i>[BC 2.12 de leerlingen kijken kritisch naar het eigen beeldende en/of audiovisuele werk]</i></p>	toepassen	verfijnen	waarderen	analyseren
44.	<p>geeft aan hoe beeldende en vormgevende aspecten, middelen en componenten bij het eigen beeldend en/of audiovisueel werk ingezet werden.</p> <p><i>[BC 2.12 de leerlingen kijken kritisch naar het eigen beeldende en/of audiovisuele werk]</i></p>	begrijpen		waarderen	conceptualiseren

45.	<p>stemt inhoud en vorm op elkaar af bij de beeldende vormgeving door creatief oplossingsgericht te werken.</p> <p><i>[BC 2.12 de leerlingen kijken kritisch naar het eigen beeldende en/of audiovisuele werk]</i></p> <p><i>[BC 2.21 de leerlingen analyseren eenvoudige beeldende en vormgevende kunstuitingen op basis van inzicht in de verschillende aspecten van beeldende en vormgevende kunstuitingen]</i></p> <p><i>[BC 2.8 de leerlingen exploreren en experimenteren met de eigen en andere uitdrukkingsvorm]</i></p>	toepassen	verfijnen	waarderen	verbeelden
Pijler 3.2 – Artistiek handelen en zijn					
46.	<p>brengt een artistiek proces op gang.</p> <p><i>[BC 2.9 de leerlingen brengen een artistiek proces op gang en onderhouden het en ronden af]</i></p> <p><i>[BC 2.3 de leerlingen tonen vertrouwen in de eigen mogelijkheden en in het eigen artistieke parcours]</i></p>	toepassen	verfijnen	waarderen	
47.	<p>komt tot artistieke inzichten en vormgeving binnen het eigen creatieproces.</p> <p><i>[BC 2.12 de leerlingen kijken kritisch naar het eigen beeldende en/of audiovisuele werk]</i></p> <p><i>[BC 2.9 de leerlingen brengen een artistiek proces op gang en onderhouden het en ronden af]</i></p>	begrijpen		reageren	
48.	<p>onderhoudt en rondt het (eigen) artistiek proces af.</p> <p><i>[BC 2.9 de leerlingen brengen een artistiek proces op gang en onderhouden het en ronden af]</i></p> <p><i>[BC 2.3 de leerlingen tonen vertrouwen in de eigen mogelijkheden en in het eigen artistieke parcours]</i></p>	toepassen	verfijnen	waarderen	

49.	<p>staat stil bij het eigen artistiek proces en stuurt bij waar nodig.</p> <p><i>[BC 2.9 de leerlingen brengen een artistiek proces op gang en onderhouden het en ronden af]</i></p> <p><i>[BC 2.12 de leerlingen kijken kritisch naar het eigen beeldende en/of audiovisuele werk]</i></p>	<div> <div>begrijpen</div> <div>verfijnen</div> <div>reageren</div> <div></div> </div>
50.	<p>ontwikkelt en verfijnt het eigen referentiekader aan de hand van eigen creatief werk en dat van anderen, waarnemingen en ervaringen in artistieke processen, en geeft hieraan betekenis.</p> <p><i>[BC 2.19 de leerlingen verbreden hun referentiekader binnen de gekozen uitdrukkingsvorm]</i></p>	<div> <div>toepassen</div> <div>verfijnen</div> <div>waarderen</div> <div>analyseren</div> </div>
51.	<p>werkt nauwkeurig en streeft naar een kwaliteitsvolle uitvoering en afwerking.</p> <p><i>[BC 2.13 de leerlingen werken accuraat en streven naar artistieke kwaliteit]</i></p>	<div> <div>toepassen</div> <div>verfijnen</div> <div></div> <div></div> </div>
52.	<p>vereenvoudigt complexe vormen beeldend.</p> <p><i>[BC 2.15 de leerlingen kunnen complexe vormen beeldend vereenvoudigen]</i></p>	<div> <div>toepassen</div> <div>verfijnen</div> <div>waarderen</div> <div>verbeelden</div> </div>
53.	<p>vertaalt, transformeert en vereenvoudigt waarnemingen en complexe vormen in beeldende en/of audiovisuele artistieke uitingen/structuren.</p> <p><i>[BC 2.15 de leerlingen kunnen complexe vormen beeldend vereenvoudigen]</i></p> <p><i>[BC 2.10 de leerlingen zetten technische vaardigheden gericht in]</i></p>	<div> <div>toepassen</div> <div>verfijnen</div> <div>waarderen</div> <div>verbeelden</div> </div>

54.	<p>toont expressieve overtuigingskracht in de beeldende en/of audiovisuele uitdrukingsvorm en tijdens het creatieve en artistieke proces. <i>[BC 2.16 de leerlingen tonen expressieve overtuigingskracht]</i></p>	toepassen		waarderen	verbeelden
55.	<p>neemt gemotiveerd deel aan het ateliergebeuren en het beeldend en/of audiovisueel creëren. <i>[BC 2.17 de leerlingen geven blijk van noodzaak tot beeldend en/of audiovisueel creëren]</i> <i>[BC 2.2 de leerlingen drukken zich authentiek uit in de uitdrukingsvorm]</i></p>		verfijnen	waarderen	
56.	<p>hanteert courante en relevante technologische media. <i>[BC 2.20 de leerlingen hanteren technologische media]</i></p>	toepassen	verfijnen	waarderen	verbeelden
Pijler 3.3 – Veilig handelen					
57.	<p>gaat doelmatig om met lichaam en materiaal/materieel van zichzelf en de andere. <i>[BC 2.18 de leerlingen gaan doelmatig, duurzaam en veilig om met lichaam, materiaal en materieel]</i></p>	toepassen	verfijnen	waarderen	
58.	<p>werkt duurzaam en veilig voor zichzelf en de andere. <i>[BC 2.18 de leerlingen gaan doelmatig, duurzaam en veilig om met lichaam, materiaal en materieel]</i></p>	toepassen	verfijnen	waarderen	

59. heeft aandacht voor een ergonomische lichaamshouding tijdens de artistieke activiteiten binnen een gegeven context en situatie.

[BC 2.18 de leerlingen gaan doelmatig, duurzaam en veilig om met lichaam, materiaal en materieel]

toepassen

verfijnen

waarderen

Kerncompetentie 4: Onderzoeken (DE ONDERZOEKER)

De leerling ontwikkelt een onderzoekende houding in zijn omgang met kunstzinnige uitdrukkingsvormen en -activiteiten. De onderzoekende houding vertrekt o.a. vanuit de eigen leef- en belevingsomgeving en heeft te maken met een op verkennende wijze te ontleden, benoemen en bespreken.

LEERPLANDOELSTELLINGEN

De leerling ...

Pijler 4.1 – Verkennen, observeren en reflecteren

60. exploreert via diverse media en bronnen beeldende en/of audiovisuele uitdrukkingsvormen en technische mogelijkheden.

[BC 2.8 de leerlingen exploreren en experimenteren met de eigen en andere uitdrukkingsvormen]

[BC 2.5 de leerlingen onderzoeken expressiemogelijkheden van de gekozen uitdrukkingsvorm en zien verbanden met andere uitdrukkingsvormen]

[BC 2.20 de leerlingen hanteren technologische media]

[BC 2.26 de leerlingen verzamelen inspirerende bronnen vanuit kunst- en cultuurhistorisch inzicht]

toepassen

oefenen

waarderen

conceptualiseren

61. onderzoekt en experimenteert met de mogelijkheden van beeldende, audiovisuele en/of andere uitdrukkingsvormen.

[BC 2.5 de leerlingen onderzoeken expressiemogelijkheden van de gekozen uitdrukkingsvorm en zien verbanden met andere uitdrukkingsvormen]

[BC 2.8 de leerlingen exploreren en experimenteren met de eigen en andere uitdrukkingsvormen]

toepassen

waarderen

analyseren

62.	<p>verkent eenvoudige beeldende en vormgevende kunstuitingen aan de hand van inzichten in de verschillende aspecten hiervan.</p> <p><i>[BC 2.21 de leerlingen analyseren eenvoudige beeldende en vormgevende kunstuitingen op basis van inzicht in de verschillende aspecten van beeldende en vormgevende kunstuitingen]</i></p> <p><i>[BC 2.23 de leerlingen beschrijven het gebruik en effect van de eigen uitdrukkingsvorm in de eigen leefwereld]</i></p>	toepassen		waarderen	conceptualiseren
63.	<p>reflecteert over eigen creaties/producten en het eigen leer- en creatieproces.</p> <p><i>[BC 2.22 de leerlingen observeren en communiceren over het eigen leer- en creatieproces]</i></p> <p><i>[BC 2.23 de leerlingen beschrijven het gebruik en effect van de eigen uitdrukkingsvorm in de eigen leefwereld]</i></p>	toepassen		waarderen	
64.	<p>beschrijft helder de evolutie in het eigen leer-, creatieproces en product.</p> <p><i>[BC 2.22 de leerlingen observeren en communiceren over het eigen leer- en creatieproces]</i></p>	toepassen		waarderen	analyseren
Pijler 4.2 – Contextualiseren					
65.	<p>onderzoekt en beschrijft het gebruik, voorkomen van artistieke, beeldende en/of audiovisuele uitdrukkingsvormen binnen de eigen leefwereld.</p> <p><i>[BC 2.23 de leerlingen beschrijven het gebruik en effect van de eigen uitdrukkingsvorm in de eigen leefwereld]</i></p>	toepassen		waarderen	conceptualiseren

66	<p>beschrijft het effect van artistieke, beeldende en/of audiovisuele uitdrukkingsvormen en vormgeving in de eigen leefwereld. <i>[BC 2.23 de leerlingen beschrijven het gebruik en effect van de eigen uitdrukkingsvorm in de eigen leefwereld]</i></p>	begrijpen		reageren	conceptualiseren
67.	<p>toont interesse voor het plaatselijke culturele leven en diverse kunst- en cultuuruitingen. <i>[BC 2.23 de leerlingen beschrijven het gebruik en effect van de eigen uitdrukkingsvorm in de eigen leefwereld]</i> <i>[BC 2.24 de leerlingen exploreren het culturele leven]</i></p>	toepassen		waarderen	waarnemen
68.	<p>neemt deel aan het ruime culturele leven, met aandacht voor de eigen kunstvorm. <i>[BC 2.23 de leerlingen beschrijven het gebruik en effect van de eigen uitdrukkingsvorm in de eigen leefwereld]</i> <i>[BC 2.24 de leerlingen exploreren het culturele leven]</i></p>	toepassen		reageren	waarnemen
69.	<p>verzamelt gericht bronnen en informatie over kunst en cultuur, beeldend kunstenaars, periodes, stijlen en genres. <i>[BC 2.26 de leerlingen verzamelen inspirerende bronnen vanuit kunst- en cultuurhistorisch inzicht]</i></p>	toepassen		waarderen	waarnemen
70.	<p>laat zich inspireren door verzamelde en aangeboden bronnen over kunst en cultuur bij het beeldend en/of audiovisueel vormgeven. <i>[BC 2.19 de leerlingen verbreden hun referentiekader binnen de gekozen uitdrukkingsvorm]</i> <i>[BC 2.26 de leerlingen verzamelen inspirerende bronnen vanuit kunst- en cultuurhistorisch inzicht]</i></p>	toepassen		waarderen	waarnemen

71. ontwikkelt een kunst- en cultuurhistorisch kader.*[BC 2.19 de leerlingen verbreden hun referentiekader binnen de gekozen uitdrukkingsvorm]**[BC 2.25 de leerlingen verwerven kunst- en cultuurhistorisch inzicht vanuit de eigen uitdrukkingsvorm]*

toepassen

waarderen

waarnemen

Kerncompetentie 5: Relaties bouwen en samenwerken (DE SAMENSPELER)

De leerling kan eigen talent en deskundigheid ten dienste stellen van het gemeenschappelijk artistiek doel of project.

LEERPLANDOELSTELLINGEN

De leerling ...

Pijler 5.1 – Interageren

72.	<p>toont vertrouwen in zichzelf en anderen tijdens creatieve (groeps)activiteiten. <i>[BC 2.3 de leerlingen tonen vertrouwen in de eigen mogelijkheden en in het eigen artistieke parcours]</i> <i>[BC 2.27 de leerlingen gaan in interactie met de ander en werken constructief en doelgericht samen]</i></p> <div> <div>toepassen</div> <div>verfijnen</div> <div>waarderen</div> <div></div> </div>
73.	<p>deelt ervaringen, ideeën en suggesties met de anderen en gaat de dialoog aan. <i>[BC 2.27 de leerlingen gaan in interactie met de ander en werken constructief en doelgericht samen]</i> <i>[BC 2.3 de leerlingen tonen vertrouwen in de eigen mogelijkheden en in het eigen artistieke parcours]</i></p> <div> <div>toepassen</div> <div>verfijnen</div> <div>waarderen</div> <div></div> </div>
74.	<p>levert constructief en doelgericht een inbreng aan een gemeenschappelijk artistiek doel of project. <i>[BC 2.27 de leerlingen gaan in interactie met de ander en werken constructief en doelgericht samen]</i> <i>[BC 2.3 de leerlingen tonen vertrouwen in de eigen mogelijkheden en in het eigen artistieke parcours]</i></p> <div> <div>toepassen</div> <div>verfijnen</div> <div>waarderen</div> <div></div> </div>

75.	<p>past afspraken toe en overlegt met de ander over proces, taken en inbreng bij een gemeenschappelijk artistiek doel of project. <i>[BC 2.27 de leerlingen gaan in interactie met de ander en werken constructief en doelgericht samen]</i> <i>[BC 2.3 de leerlingen tonen vertrouwen in de eigen mogelijkheden en in het eigen artistieke parcours]</i></p>	begrijpen	oefenen	reageren	
76.	<p>geeft de anderen de ruimte om zichzelf te kunnen zijn. <i>[BC 2.28 de leerlingen tonen respect en belangstelling voor de andere en zijn werk]</i></p>			waarderen	
77.	<p>toont respect en belangstelling voor voorkeuren, ideeën en het werk van de anderen. <i>[BC 2.28 de leerlingen tonen respect en belangstelling voor de andere en zijn werk]</i></p>	toepassen		waarderen	
78.	<p>aanvaardt feedback. <i>[BC 2.29 de leerlingen gaan constructief om met feedback]</i></p>	toepassen		waarderen	
79.	<p>verbetert het eigen handelen op basis van ontvangen feedback. <i>[BC 2.29 de leerlingen gaan constructief om met feedback]</i></p>	toepassen	verfijnen	waarderen	

80	<p>geeft constructief en respectvol feedback. <i>[BC 2.29 de leerlingen gaan constructief om met feedback]</i></p>	toepassen		waarderen	
----	--	-----------	--	-----------	---

Pijler 5.2 Coördineren en begeleiden

[niet van toepassing]

Kerncompetentie 6: Presenteren (DE PERFORMER)

De leerling presenteert zijn creatie/realisatie aan medeleerlingen, leraren, ouders, ander publiek.

LEERPLANDOELSTELLINGEN

De leerling ...

Pijler 6.1 Presenteren en verspreiden

81.	<p>bereidt zich zorgvuldig voor op toonmomenten/presentaties vanuit een eigen visie. <i>[BC 2.30 de leerlingen hanteren eenvoudige presentatiemogelijkheden]</i> <i>[BC 2.4 de leerlingen stellen zich ambitieuze, maar realistische doelen die verband houden met persoonlijke voorkeur]</i></p> <div> <div>toepassen</div> <div>verfijnen</div> <div>waarderen</div> <div></div> </div>
82.	<p>selecteert eigen werk in functie van presentatie en de eigen artistieke voorkeuren en persoonlijkheid. <i>[BC 2.30 de leerlingen hanteren eenvoudige presentatiemogelijkheden]</i> <i>[BC 2.4 de leerlingen stellen zich ambitieuze, maar realistische doelen die verband houden met persoonlijke voorkeur]</i> <i>[BC 2.2 de leerlingen drukken zich authentiek uit in de uitdrukkingsvorm]</i> <i>[BC 2.12 de leerlingen kijken kritisch naar het eigen beeldende en/of audiovisuele werk]</i></p> <div> <div>toepassen</div> <div>oefenen</div> <div>reageren</div> <div></div> </div>
83.	<p>bereidt zich zorgvuldig voor om het eigen artistiek werk of creatie toe te lichten en te tonen. <i>[BC 2.31 de leerlingen zetten communicatieve vaardigheden in om het eigen werk en de eigen werkwijze te presenteren en toe te lichten]</i> <i>[BC 2.23 de leerlingen beschrijven het gebruik en effect van de eigen uitdrukkingsvorm in de eigen leefwereld]</i></p> <div> <div></div> <div>verfijnen</div> <div>waarderen</div> <div>conceptualiseren</div> </div>

84.	beheerst eenvoudige presentatietechnieken en past ze toe. <i>[BC 2.30 de leerlingen hanteren eenvoudige presentatiemogelijkheden]</i>	toepassen	verfijnen	waarderen	verbeelden
85	informeert het publiek over proces en product. <i>[BC 2.31 de leerlingen zetten communicatieve vaardigheden in om het eigen werk en de eigen werkwijze te presenteren en toe te lichten]</i> <i>[BC 2.22 de leerlingen observeren en communiceren over het eigen leer- en creatieproces]</i>	toepassen	oefenen	reageren	analyseren
86.	gaat op gepaste wijze om met reacties en (impliciete) feedback bij het tonen van artistiek werk of creaties. <i>[BC 2.29 de leerlingen gaan constructief om met feedback]</i>	begrijpen	oefenen	reageren	

7. Minimale materiële vereisten¹⁰

Ruimte

- Een ruim en voldoende verlicht lokaal/atelier/ruimte, aangepast aan de groepsgrootte, het vak en de samenstelling van de groep met *(aanbevolen*)* mogelijkheid tot verduisteren*
- Grote onderhoudsvriendelijke, vrijstaande, in de hoogte verstelbare* (teken/werk)tafels en/of werkvlakken
- *
- Grote onderhoudsvriendelijke, vrijstaande, in de hoogte verstelbare* (teken/werk)tafels en/of werkvlakken
- Stoelen of krukken
- Stromend water met aangepaste wasbak(ken)/uitgietbakken
- Afvalsorteringsbakken (gescheiden: papier/PMD/restafval/...)
- Afsluitbare opbergkasten, -systemen of bergruimte met de nodige nutsvoorzieningen, voor het opbergen/stapelen van: materialen, papier, dragers, producten en grondstoffen, leermiddelen, didactisch materiaal, onderhoudsmateriaal
- Aangepaste opberg(lade)kasten voor papier en andere dragers
- Performante internettoegang
- Voldoende multimediacomputers met specifieke software en aangepaste randapparatuur
- Toegang tot geactualiseerde naslagwerken/vakliteratuur, digitaal of op dragers

Uitrusting van het lokaal en/of bij uitbreiding op school aanwezig (en op regelmatige basis kunnen beschikken over/toegang hebben tot):

- Presenteerruimte en presentatiemateriaal
- Zone/ruimte voor 3D beeldend werk
- Verduisterbare (studio)ruimte
- Projectiemogelijkheid
- Actuele of gebruikelijke hard- en software (en nodige randapparatuur) voor het ontwikkelen, bewerken, monteren en presenteren van beeld en klank
- Printer en scanner
- snijmachine

¹⁰ Inzake veiligheid is de volgende wetgeving van toepassing:

- Codex
- ARAB
- AREI
- Vlarem

Deze wetgeving bevat de technische voorschriften die in acht moeten genomen worden m.b.t.:

- De uitrusting en inrichting van lokalen;
- De aankoop en het gebruik van toestellen, materiaal en materieel.

Zij schrijven voor dat:

- Duidelijke Nederlandstalige handleidingen en een technisch dossier aanwezig moeten zijn;
- Alle gebruikers de werkinstructies en onderhoudsvoorschriften dienen te kennen en correct kunnen toepassen;
- De collectieve veiligheidsvoorschriften nooit mogen gemanipuleerd worden;
- De persoonlijke beschermingsmiddelen aanwezig moeten zijn en gedragen worden, daar waar de wetgeving het vereist.

Didactische uitrusting:*Standaard voor alle opties/studierichtingen:*

- (beschikbaar) basisuitrusting (specifiek) teken-, schets en creatief beeldmaterialen en gereedschappen of machines voor audiovisueel en beeldend werken
- Basismaterialen en gereedschappen voor 3D beeldend werken
- Lichtbak, snijmat
- Droogrekken
- Divers klein elektrisch gereedschap (schuren, zagen, boren,...)

extra:*Specifiek:***voor ruimtelijk werken:**

- Werkbanken / sokkels
- Kleibakken, bezinkbakken (klei/gips)
- boetseerbokken
- Diverse materialen zoals klei, gips, hout metaal,...

schilderen/tekenen/initiatie:

- Schildersezels/tekenplanken
- Verplaatsbaar verlichting set
- Ruimtelijke modellen/objecten (voor waarneming)

digitaal beeldend/beeldverhaal/audiovisueel:

- Geluidsopnamemateriaal, microfoon en randapparatuur en accessoires
- (digitaal) foto- en opnamemateriaal en accessoires
- (digitale) tekentabletten
- Green screen
- Droogplaats

graffiti/Street art:

- Schildersezels en grote panelen
- Spuitbussen/caps
- Snijmatten, lichtbak

architectuur:

- Ruimte voor groots te werken/werk te plaatsen
- Specifieke software
- Allerlei maquette materialen en andere materialen zoals papier, karton, klei, metaal,...

textiel:

- Materialen zoals textielscharen, haakpennen,...
- Strijkijzer en -tafel
- Naaimachine
- Materiaal voor weeftechniek

8. Bijlage: overzicht doelen/concordantietabel

OVERZICHT DOELEN		
individuele gedrevenheid tonen	1.1 betrokken zijn	<ol style="list-style-type: none"> 1. stelt zich nieuwsgierig op voor de omringende (culturele) wereld en werkelijkheid ter versterking van de eigen artistieke ontwikkeling. 2. exploreert diverse aspecten van beeldende, vormgevende en/of audiovisuele kunst(uitingen) en cultuur als inspiratiebron voor de eigen artistieke praktijk 3. gaat gedreven en onderzoekend aan de slag met nieuwe input (waarnemingen, indrukken, verbeeldingen en ervaringen), technieken, werkvormen en informatie. 4. maakt gebruik van nieuwe waarnemingen, indrukken, verbeeldingen en ervaringen met het oog op de ontwikkeling van een eigen artistieke persoonlijkheid. 5. neemt actief en gemotiveerd deel aan beeldende en/of audiovisuele opdrachten en uitdagingen en aan het atelliergebeuren. 6. toont vertrouwen en de wil om creatief/artistiek te handelen 7. ontwikkelt een eigen artistieke persoonlijkheid
	1.2 zelfbewust zijn, mogelijkheden en voorkeuren inschatten	<ol style="list-style-type: none"> 8. toont vertrouwen in de eigen inzichten en het eigen artistiek handelen.. 9. toont en beschrijft gedreven de eigen mogelijkheden en sterktes bij het creatief/artistiek handelen 10. bepaalt en onderbouwt realistische doelen die verband houden met persoonlijke voorkeur binnen het eigen oefen, leer-, werk- en creatieproces 11. formuleert ambitieuze, maar realistische doelen, voorkeuren en keuzes in functie van de mogelijkheden binnen de gegeven context en de eigen artistieke ontwikkeling
	2.1 waarnemen	<ol style="list-style-type: none"> 12. geeft vorm aan (de stappen binnen) het eigen oefen-, leer-, werk- en creatieproces ter versterking van de eigen artistieke ontwikkeling en praktijk 13. neemt intuïtief, gericht en bewust (beeldend) waar. 14. bouwt een innerlijk voorstellingsvermogen op. 15. beschrijft en exploreert verschillende (aspecten van) uitingen, expressiemogelijkheden, materialen en technieken binnen het beeldende, vormgevende en/of audiovisuele domein 16. ziet vormelijke en inhoudelijke overeenkomsten, verbanden en interacties binnen beeldende en/of audiovisuele expressiemogelijkheden en tussen andere artistieke uitdrukkingen en -domeinen
	2.2 conceptualiseren en creëren	<ol style="list-style-type: none"> 17. onderzoekt beeldende en/of audiovisuele expressiemogelijkheden, vormgeving en aspecten 18. zet beeldende en/of audiovisuele mogelijkheden, materialen en technieken in om tot verbeelding en uitdrukking te komen. 19. demonstreert verbanden en overeenkomsten tussen beeldende en/of audiovisuele expressie en expressiemogelijkheden van andere artistieke domeinen. 20. vertaalt en transformeert waarnemingen in beeldende en/of audiovisuele artistieke uitingen/structuren 21. verbeeldt en stelt gericht zijn indrukken, emoties, verbeelding, idee en ervaringen vanuit de eigen leef- en beleevingswereld voor in artistieke uitingen. 22. experimenteert met bewerking, omvorming en/of vormgeving van beeldend en/of audiovisueel materiaal tijdens opdrachten 23. toont beeldende creativiteit, creatieve oplossingen en originaliteit bij het uitvoeren van opdrachten. 24. neemt initiatief bij het uitvoeren van opdrachten en het beeldend creëren 25. experimenteert bewust met bewerking en/of omvorming van beeldend en vormgevend materiaal op creatieve wijze. 26. experimenteert bewust met bewerking en/of omvorming van beeldend en vormgevend materiaal op creatieve wijze 27. heeft aandacht voor het onverwachte, het toevallige en het onbekende 28. zet gericht beeldend en/of audiovisueel materiaal in bij het experimenteren, exploreren en het aangaan van de confrontatie met de mogelijkheden van het onverwachte, het toevallige en het onbekende. 29. zet bewust en met durf verschillende creatieve mogelijkheden in bij eigen creaties en groepswerk 30. zet de eigen visie en/of verbeelding (of deze van anderen) in bij creatieve voorstellen/keuzes/mogelijkheden/oplossingen en artistiek handelen 31. maakt en past artistieke keuzes in functie van de (eigen) mogelijkheden toe
vakdeskundigheid inzetten	3.1 vakmanschap ontdekken en ontwikkelen	<ol style="list-style-type: none"> 32. ontwikkelt en zet diverse bouwstenen en vaardigheden van beeldende en/of audiovisuele uitdrukkingen stapsgewijs in bij het creatief/artistiek handelen. 33. ontwikkelt het eigen opgebouwd referentiekader binnen de vormgevende, beeldende en audiovisuele uitdrukkingen verder uit. 34. plaatst eigen en ander beeld- en/of audiovisueel werk binnen een cultuurhistorisch referentiekader, tijd en ruimte. 35. ontwikkelt en breidt elementaire beeld- en/of audiovisuele technische basisvaardigheden uit. 36. ontwikkelt technische beeld- en/of audiovisuele vaardigheden in functie van een uitdrukking, reproductie en/of creatie. 37. zet technische beeld- en/of audiovisuele vaardigheden in bij de eigen uitdrukking, reproductie en/of creatie. 38. herkent en benoemt aspecten van beeldende vormgeving zoals vorm, dimensie, ruimte, licht, kleur, structuur, verhouding en compositie 39. herkent en benoemt materie, materiaal en technieken voor beeldende en/of audiovisuele vormgeving. 40. gebruikt de beeldende aspecten: vorm en dimensie, licht en kleur, verhouding, compositie en hun mogelijkheden bij reproductief, creatief en/of artistiek werk. 41. hanteert diverse beeldende en/of audiovisuele materie, materialen en technieken (en hun mogelijkheden) bij reproductief, creatief en/of artistiek werk. 42. herkent en benoemt (verschillende aspecten van) beeldende, vormgevende en/of audiovisuele kunstuitingen. 43. kijkt gericht en kritisch naar het eigen beeldende, vormgevende en/of audiovisuele werk.

		<p>44. geeft aan hoe beeldende en vormgevende aspecten, middelen en componenten bij het eigen beeldend en/of audiovisueel werk ingezet werden.</p> <p>45. stemt inhoud en vorm op elkaar af bij de beeldende vormgeving door creatief oplossingsgericht te werken.</p>
	3.2 artistiek handelen en zijn	<p>46. brengt een artistiek proces op gang</p> <p>47. komt tot artistieke inzichten en vormgeving binnen het eigen creatieproces.</p> <p>48. onderhoudt en rondt het (eigen) artistiek proces af.</p> <p>49. staat stil bij het eigen artistiek proces en stuurt bij waar nodig</p> <p>50. ontwikkelt en verfijnt het eigen referentiekader aan de hand van eigen creatief werk en dat van anderen, waarnemingen en ervaringen in artistieke processen, en geeft hieraan betekenis</p> <p>51. werkt nauwkeurig en streeft naar een kwaliteitsvolle uitvoering en afwerking</p> <p>52. vereenvoudigt complexe vormen beeldend</p> <p>53. vertaalt, transformeert en vereenvoudigt waarnemingen en complexe vormen in beeldende en/of audiovisuele artistieke uitingen/structuren</p> <p>54. toont expressieve overtuigingskracht in de beeldende en/of audiovisuele uitdrukkingvorm en tijdens het creatieve en artistieke proces</p> <p>55. neemt gemotiveerd deel aan het ateliergebeuren en het beeldend en/of audiovisueel creëren</p> <p>56. hanteert courante en relevante technologische media.</p>
	3.3 veilig handelen	<p>57. gaat doelmatig om met lichaam en materiaal/materieel van zichzelf en de andere.</p> <p>58. werkt duurzaam en veilig voor zichzelf en de andere.</p> <p>59. heeft aandacht voor een ergonomische lichaamshouding tijdens de artistieke activiteiten binnen een gegeven context en situatie</p>
onderzoeken	4.1 verkennen, observeren en reflecteren	<p>60. exploreert via diverse media en bronnen beeldende en/of audiovisuele uitdrukkingvormen en technische mogelijkheden.</p> <p>61. onderzoekt en experimenteert met de mogelijkheden van beeldende, audiovisuele en/of andere uitdrukkingvormen.</p> <p>62. verkent eenvoudige beeldende en vormgevende kunstuitingen aan de hand van inzichten in de verschillende aspecten hiervan</p> <p>63. reflecteert over eigen creaties/producten en het eigen leer- en creatieproces.</p> <p>64. beschrijft helder de evolutie in het eigen leer-, creatieproces en product.</p>
	4.2 contextualiseren	<p>65. onderzoekt en beschrijft het gebruik, voorkomen van artistieke, beeldende en/of audiovisuele uitdrukkingvormen binnen de eigen leefwereld</p> <p>66. beschrijft het effect van artistieke, beeldende en/of audiovisuele uitdrukkingvormen en vormgeving in de eigen leefwereld.</p> <p>67. toont interesse voor het plaatselijke culturele leven en diverse kunst- en cultuuruitingen.</p> <p>68. neemt deel aan het ruime culturele leven, met aandacht voor de eigen kunstvorm.</p> <p>69. verzamelt gericht bronnen en informatie over kunst en cultuur, beeldend kunstenaars, periodes, stijlen en genres.</p> <p>70. laat zich inspireren door verzamelde en aangeboden bronnen over kunst en cultuur bij het beeldend en/of audiovisueel vormgeven</p> <p>71. ontwikkelt een kunst- en cultuurhistorisch kader.</p>
relaties bouwen en samenwerken	5.1 interageren	<p>72. toont vertrouwen in zichzelf en anderen tijdens creatieve (groeps)activiteiten</p> <p>73. deelt ervaringen, ideeën en suggesties met de anderen en gaat de dialoog aan</p> <p>74. levert constructief en doelgericht een inbreng aan een gemeenschappelijk artistiek doel of project.</p> <p>75. past afspraken toe en overlegt met de ander over proces, taken en inbreng bij een gemeenschappelijk artistiek doel of project.</p> <p>76. geeft de anderen de ruimte om zichzelf te kunnen zijn.</p> <p>77. toont respect en belangstelling voor voorkeuren, ideeën en het werk van de anderen.</p> <p>78. aanvaardt feedback.</p> <p>79. verbetert het eigen handelen op basis van ontvangen feedback</p> <p>80. geeft constructief en respectvol feedback.</p>
	5.2 coördineren en begeleiden	
presenteren	6.1 presenteren en verspreiden	<p>81. bereidt zich zorgvuldig voor op toonmomenten/presentaties vanuit een eigen visie</p> <p>82. selecteert eigen werk in functie van presentatie en de eigen artistieke voorkeuren en persoonlijkheid.</p> <p>83. bereidt zich zorgvuldig voor om het eigen artistiek werk of creatie toe te lichten en te tonen.</p> <p>84. beheerst eenvoudige presentatietechnieken en past ze toe.</p> <p>85. informeert het publiek over proces en product.</p> <p>86. gaat op gepaste wijze om met reacties en (impliciete) feedback bij het tonen van artistiek werk of creaties.</p>

CONCORDANTIES	
BC 2.1 de leerlingen breiden de eigen waarnemings-, belevings- en verbeeldingswereld uit met het oog op de ontwikkeling van een eigen artistieke persoonlijkheid	1, 2, 3, 4, 7
BC 2.2 de leerlingen drukken zich authentiek uit in de uitdrukingsvorm	5, 6, 7, 26, 31, 55, 82
BC 2.3 de leerlingen tonen vertrouwen in de eigen mogelijkheden en in het eigen artistieke parcours	8, 9, 10, 11, 12, 24, 31, 46, 48, 72, 73, 74, 75
BC 2.4 de leerlingen stellen zich ambitieuze, maar realistische doelen die verband houden met persoonlijke voorkeur	10, 11, 12, 81, 82
BC 2.5 de leerlingen onderzoeken expressiemogelijkheden van de gekozen uitdrukingsvorm en zien verbanden met andere uitdrukingsvormen	15, 16, 17, 18, 19, 22, 60, 61
BC 2.6 de leerlingen gebruiken intuïtie, verbeelding, ervaringen, emoties en gedachten in artistieke uitingen	2, 3, 13, 14, 20, 21, 22, 23, 32
BC 2.7 de leerlingen nemen initiatief in de confrontatie met het onverwachte, het toevallige, het onbekende	24, 25, 27, 28
BC 2.8 de leerlingen exploreren en experimenteren met de eigen en andere uitdrukingsvormen	2, 3, 15, 16, 21, 29, 30, 32, 35, 42, 45, 60, 61
BC 2.9 de leerlingen brengen een artistiek proces op gang, onderhouden het en ronden het af	13, 20, 24, 25, 31, 32, 46, 47, 48, 49
BC 2.10 de leerlingen zetten technische basisvaardigheden in	32, 35, 36, 37, 53
BC 2.11 de leerlingen herkennen, benoemen en hanteren met het oog op reproduceren en creëren volgende beeldende aspecten en hun mogelijkheden: - vorm en dimensies. - licht en kleur - materie, materiaal en techniek - verhouding - compositie	38, 39, 40, 41
BC 2.12 de leerlingen kijken kritisch naar het eigen beeldende en/of audiovisuele werk	43, 44, 45, 47, 49, 82
BC 2.13 de leerlingen werken accuraat en streven naar artistieke kwaliteit	51
BC 2.14 de leerlingen bouwen een innerlijk voorstellingsvermogen op	14, 18, 20, 21, 23
BC 2.15 de leerlingen kunnen complexe vormen beeldend vereenvoudigen	20, 21, 28, 52, 53
BC 2.16 de leerlingen tonen expressieve overtuigingskracht	22, 23, 24, 25, 28, 30, 54
BC 2.17 de leerlingen geven blijk van noodzaak tot beeldend en/of audiovisueel creëren	24, 25, 26, 55
BC 2.18 de leerlingen gaan doelmatig, duurzaam en veilig om met lichaam, materiaal en materieel	57, 58, 59

BC 2.19 de leerlingen verbreden hun referentiekader binnen de gekozen uitdrukingsvorm	33, 34, 50, 70, 71
BC 2.20 de leerlingen hanteren technologische media	56, 60
BC 2.21 de leerlingen analyseren eenvoudige beeldende en vormgevende kunstuitingen op basis van inzicht in de verschillende aspecten van beeldende en vormgevende kunstuitingen	42, 45, 62
BC 2.22 de leerlingen observeren en communiceren het eigen leer- en creatieproces	63, 64, 85
BC 2.23 de leerlingen beschrijven het gebruik en effect van de eigen uitdrukingsvorm in de eigen leefwereld	62, 63, 65, 66, 67, 68, 83
BC 2.24 de leerlingen exploreren het culturele leven	67, 68
BC 2.25 de leerlingen verwerven kunst- en cultuurhistorisch inzicht vanuit de eigen uitdrukingsvorm	71
BC 2.26 de leerlingen verzamelen inspirerende bronnen vanuit kunst- en cultuurhistorisch inzicht	60, 69, 70
BC 2.27 de leerlingen gaan in interactie met de ander en werken constructief en doelgericht samen	72, 73, 74, 75
BC 2.28 de leerlingen tonen respect en belangstelling voor de andere en zijn werk	76, 77
BC 2.29 de leerlingen gaan constructief om met feedback	78, 79, 80, 86
BC 2.30 de leerlingen hanteren eenvoudige presentatiemogelijkheden	81, 82, 84
BC 2.31 de leerlingen communicatieve vaardigheden in om het eigen werk en de eigen werkwijze te presenteren en toe te lichten	83, 85